

Any acadèmic	2016-17
Assignatura	21604 - Determinants Socials de la Salut
Grup	Grup 10, 1S, Menorca
Guia docent	L
Idioma	Català

Identificació de l'assignatura

Assignatura	21604 - Determinants Socials de la Salut
Crèdits	1,68 de presencials (42 hores) 4,32 de no presencials (108 hores) 6 de totals (150 hores).
Grup	Grup 10, 1S, Menorca (Campus Extens)
Període d'impartició	Primer semestre
Idioma d'impartició	Català

Professors

Professor/a	Horari d'atenció als alumnes					
	Hora d'inici	Hora de fi	Dia	Data d'inici	Data de fi	Despatx
Isabel Maria Camps Bosch isabelmaria.camps@uib.es	Cal concertar cita prèvia amb el/la professor/a per a fer una tutoria					
	08:00	20:00	Dimecres	02/09/2016	31/07/2017	Cal concertar cita prèvia amb el/la professor/a per a fer una tutoria
Ana Maria Jiménez López ana-maria.jimenez@uib.es						

Contextualització

L'assignatura de Determinants socials de la Salut forma part de la formació bàsica en el grau d'Infermeria, per tant comprèn un ensenyament bàsic, introductori i general. L'Organització Mundial de la Salut (OMS) en els darrers 30 anys en els seus informes sobre la situació de la salut al món assenyalava com a prioritari atendre i entendre els factors socioeconòmics i les condicions de vida com elements determinants del nivell de salut de les poblacions. La OMS recomana a tots els governs del món i professionals sanitaris a que entenguin i integrin als seus plans de salut intervencions dirigides a detectar i incorporar aquests determinants socials de la salut, específics a cada context, i així resoldre de la millor manera les necessitats de salut de la seva població.

En aquesta assignatura, l'estudiant podrà integrar al seu currículum els coneixements sobre els tipus dels principals determinants socials de la salut a nivell local, nacional i internacional, així com els models que expliquen el seu impacte en la producció de les desigualtats en salut de la població.

Els continguts i les competències que es treballen en aquesta assignatura permeten a l'estudiant assentar els fonaments per afrontar amb major amplitud i complexitat els temes relacionats amb salut abordats en altres assignatures del currículum com: Ètica i Legislació Sanitària (21607) de primer curs, Bases Històriques, Conceptuals i Metodològiques de les Cures (21609) i Promoció de la salut i participació familiar i comunitària (21610) de segon curs, i les assignatures directament relacionades amb la intervenció d'Infermeria al llarg del cicle vital de les persones que formen part del mòdul Ciències de la Infermeria: Intervenció en salut

Requisits

Any acadèmic	2016-17
Assignatura	21604 - Determinants Socials de la Salut
Grup	Grup 10, 1S, Menorca
Guia docent	L
Idioma	Català

Recomanables

Encara que aquesta assignatura no té cap prerequisit oficial, ja que es tracta d'una assignatura introductòria i de formació bàsica, es considera que hi ha requisits acadèmics i personals previs que poden facilitar a l'estudiant la integració d'aquest continguts i competències. A nivell acadèmic es recomana que el futur estudiant de grau en Infermeria disposi de coneixements, a nivell de pre-grau, relacionats amb les Ciències de la Salut. A més necessita expressar-se correctament de forma oral i escrita en català i castellà. També és fonamental tenir coneixements bàsics que li permetin comprendre, parlar i escriure en llengua anglesa; així com manejar les eines informàtiques bàsiques. A nivell personal, es recomana actituds d'interès pel coneixement científic i els aspectes relacionats amb la salut i la problemàtica social, compromís social i ètic amb el dret a la salut, capacitat d'anàlisi crític, síntesi i reflexió, de resolució de problemes, presa de decisions, de treball en equip i d'atenció a les persones.

Competències

L'assignatura de Determinants socials de la Salut té el propòsit de contribuir a l'adquisició de les competències que s'indiquen a continuació, les quals formen part del conjunt de competències establertes en el pla d'estudis del grau d'Infermeria.

Específiques

- * Estudiar el funcionament, desenvolupament i interaccions de la persona, grups o comunitat, en el context social i sanitari. (CE2-IFM).
- * Conèixer i comprendre les ciències socials, especialment els determinants de la salut de la població tant genèrics com els dependents dels estils de vida, demogràfics, ambientals, econòmics, psicològics i culturals, i capacitat d'aplicar-lo correctament en ciències de la salut. (CE14-IFM).

Genèriques

- * Capacitat d'anàlisi i síntesi (CG1-IFM).
- * Raonament crític. (CG10-IFM).

Bàsiques

- * Podeu consultar les competències bàsiques que l'estudiant ha d'haver assolit en acabar el grau a l'adreça següent: http://estudis.uib.cat/ca/grau/comp_basiques/

Continguts

Continguts temàtics

I. EL CONCEPTE DE SALUT I ELS SEUS DETERMINANTS SOCIALS (1,75 ECTS)

1. El concepte social de la salut.
 - 1.1. Les dimensions individual i col·lectiva de la salut
 - 1.2. El concepte de salut des de una perspectiva històrica i contextual.
 - 1.3. Conceptualitzar la salut socialment: Sociologia de la salut, ecologia humana, epidemiologia social, salut pública i col·lectiva i/o comunitària.

Any acadèmic	2016-17
Assignatura	21604 - Determinants Socials de la Salut
Grup	Grup 10, 1S, Menorca
Guia docent	L
Idioma	Català

2. Determinants socials: tipus, models conceptuals. El Dret a la salut.
 - 2.1. Els determinants de la salut de les persones.
 - 2.2. Determinants socials de la salut (DSS): Evolució, concepte, tipus i models explicatius.
 - 2.3. El Dret a la salut: conceptes de diferència, desigualtat, equitat en salut i justícia social.

II. DETERMINANTS SOCIALS ESTRUCTURALS DE LA SALUT (1,75 ECTS)

3. Globalització, intersectorialitat i participació: els determinants macro estructurals del context socioeconòmic i la salut.
 - 3.1. La complexitat de la producció de la salut de lo global a lo local: Introducció al conceptes de globalització, intersectorialitat i participació social.
 - 3.2. Els determinants (macro) estructural de la salut del context socioeconòmic: introducció a la política, la economia, la cultura i els valors, i el medi ambient.
4. Posició i pendent social: eixos de desigualtat en salut i els seus determinants.
 - 4.1. Conceptualitzar la pendent i la posició social i les desigualtats socials en salut.
 - 4.2. Els principals determinants socials estructurals del status social i els seus impactes en la salut: nivell de renda, nivell d'educació, tipus d'ocupació, el gènere, la generació, la ètnica, la raça i el territori.

III. DETERMINANTS SOCIAL INTERMEDIARIS DE LA SALUT (2,5 ECTS)

5. Inclusió social i vulnerabilitat en salut: els determinants d'accés i a les condicions per la salut
 - 5.1. Inclusió social i vulnerabilitat en salut: concepte, espais d'inclusió, indicadors, tendències i polítiques d'inclusió i equitat en salut.
 - 5.2. Els principals determinants socials intermediaris i el seu impactes en la salut: ingressos i recursos materials, el treball i atur, llar, entorn residencial, el transport, l'alimentació, els estils de vida, xarxa social i migració.
 - 5.3. Accés al sistema sanitari i altres serveis de salut i el paper dels professionals de salut front als DSS.

Metodologia docent

En aquest apartat es descriuen les activitats de treball presencial i no presencial previstes a l'assignatura amb l'objecte de poder desenvolupar i avaluar les competències establertes anteriorment. Amb el propòsit d'afavorir l'autonomia i el treball personal de l'estudiant l'assignatura forma part del projecte Campus Extens, dedicat a l'ensenyament flexible i a distància, el qual incorpora l'ús de la telemàtica a l'ensenyament universitari. Així, mitjançant la plataforma de teleeducació l'estudiant tindrà a la seva disposició una comunicació en línia i a distància amb el/la professor/a, una calendari amb notícies d'interès, documents electrònics i enllaços a Internet.

Volum de treball

A la següent taula es presenta la distribució d'hores segons les diferents activitats de treball presencial i de treball no presencial (o autònom) planificat i la seva equivalència en crèdits europeus o ECTS (1 crèdit ECTS=25 hores de treball de l'estudiant).

Any acadèmic	2016-17
Assignatura	21604 - Determinants Socials de la Salut
Grup	Grup 10, 1S, Menorca
Guia docent	L
Idioma	Català

Activitats de treball presencial

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció	Hores
Classes teòriques	Exposició i discussió dels principals conceptes teòrics	Grup gran (G)	Exposar i discutir els principals conceptes teòrics descrits al material didàctic i recursos de suport en gran grup, amb la exposició oral del professor, participació del alumnes i el suport de material audiovisual.	28
Seminaris i tallers	Discussió llectures, activitats proposades i defensa treball petit grup	Grup mitjà (M)	Aprende a contextualitza la salut de les persones, identificant els diferents determinants socials de la salut, el seus tipus i el seva interrelació per produir desigualtats en salut. Es desenvoluparan activitats i exercicis participatius de casos pràctics i en contexts específics, tan proposats per el professor com per els alumnes en forma de treball sobre el grups de població més vulnerables a Mallorca i el determinants socials de la seva salut.	12
Avaluació	Avaluació de continguts teòrics	Grup gran (G)	Avaluació dels continguts desenvolupats al Bloc III descrits al la guia docent.	1
Avaluació	Resolució d'un cas pràctic	Grup gran (G)	S'avaluarà la comprensió dels continguts teòrics desenvolupats amb la resolució d'un cas pràctic.	1

A començament del semestre hi haurà a disposició dels estudiants el cronograma de l'assignatura a través de la plataforma UIBdigital. Aquest cronograma inclourà almenys les dates en què es faran les proves d'avaluació contínua i les dates de lliurament dels treballs. A més, el professor o la professora informará els estudiants si el pla de treball de l'assignatura es durà a terme a través del cronograma o per una altra via, inclosa la plataforma Campus Extens.

Activitats de treball no presencial

Modalitat	Nom	Descripció	Hores
Estudi i treball autònom individual	Preparació de les unitats didàctiques	Preparació dels continguts i bibliografia recomenada de cada unitat didàctica prèvia a la seva discussió en gran grup i als seminaris. S'hi inclou, a més a més, l'estudi personal per la preparació d'exàmens, les lectures complementàries i la resolució d'exercicis.	90
Estudi i treball autònom en grup	Preparació de la defensa del treball de grup vulnerable, tant en xarxa com presencialment	Desenvolupament del treball de grups vulnerables a Mallorca, preparant les tasques per cada tutoria amb el professor al seminaris i tutories corresponents, així com el format i contingut de la defensa del treball.	18

Any acadèmic	2016-17
Assignatura	21604 - Determinants Socials de la Salut
Grup	Grup 10, 1S, Menorca
Guia docent	L
Idioma	Català

Riscs específics i mesures de protecció

Les activitats d'aprenentatge d'aquesta assignatura no comporten riscos específics per a la seguretat i salut dels alumnes i, per tant, no cal adoptar mesures de protecció especials.

Avaluació de l'aprenentatge dels estudiants

No sols es valorarà l'adquisició dels continguts teòrics sino també es valorarà la capacitat del pensament crítica i complexa lligant els continguts teòrics a casos pràctics, així com l'ús de un llenguatge acadèmic i específic de la matèria. S'ha de tenir en compte que per normativa no es pot avaluar més del 50 % de la matèria a les convocatòries d'avaluació, això vol dir que les activitats recuperables poden ésser recuperades al juliol si la suma de les activitats pendents no superen el 50 % de valors sobre la nota final.

Avis: El plagiat es considera frau en l'avaluació a tots els efectes, per la qual cosa es regularà per l'establert a aquests efectes al Reglament Acadèmic

Discussió lectures, activitats proposades i defensa treball petit grup

Modalitat	Seminaris i tallers
Tècnica	Treballs i projectes (no recuperable)
Descripció	Aprende a contextualitzar la salut de les persones, identificant els diferents determinants socials de la salut, el seus tipus i el seu interrelació per produir desigualtats en salut. Es desenvoluparan activitats i exercicis participatius de casos pràctics i en contextos específics, tan proposats per el professor com per els alumnes en forma de treball sobre el grup de població més vulnerables a Mallorca i el determinants socials de la seva salut.
Criteris d'avaluació	Segons el punt 5 de l'article 26 del nou reglament acadèmic, en aquesta assignatura hi ha activitats que es consideren pràctiques i per tant tenen caràcter no recuperable amb una nota mínima per a ser superades (acord del Consell d'Estudis d'Infermeria 26/06/2015) Es valorarà el procés de desenvolupament, exposició i defensa del Treball de Grup Vulnerables, son treballs de grup d'un màxim de 6 persones. S'avaluarà el procés del treball en grup (20 % de la nota final) i la presentació i defensa del treball realitzat (un altra 20 % de la nota final) en els seminaris de la matèria. Es considerarà que s'ha assolit les competències i coneixements bàsics a aquest treball si s'obté més d'un 5 de la nota sobre un 10.

Percentatge de la qualificació final: 30% amb qualificació mínima 6

Avaluació de continguts teòrics

Modalitat	Avaluació
Tècnica	Proves de resposta breu (recuperable)
Descripció	Avaluació dels continguts desenvolupats al Bloc III descrits al la guia docent.
Criteris d'avaluació	Avaluació dels continguts teòrics dels bloc temàtics que es faràn en dues convocatòries, el bloc I i II en forma de parcial (20 % de la nota final) durant el semestre i el bloc III a la convocatòria de febrer (10 % de la nota final). Es considerarà que s'han assolit les competències i coneixements bàsics a aquesta prova si s'obté més d'un 5 de la nota sobre un 10.

Percentatge de la qualificació final: 40% amb qualificació mínima 5

Any acadèmic	2016-17
Assignatura	21604 - Determinants Socials de la Salut
Grup	Grup 10, 1S, Menorca
Guia docent	L
Idioma	Català

Resolució d'un cas pràctic

Modalitat	Avaluació
Tècnica	Proves de resposta llarga, de desenvolupament (recuperable)
Descripció	S'avaluarà la comprensió dels continguts teòrics desenvolupats amb la resolució d'un cas pràctic.
Criteris d'avaluació	Avaluació de la capacitat de comprensió dels continguts teòrics amb la resolució d'un cas pràctic. Aquesta prova es desenvoluparà a la convocatòria d'avaluació final de febrer. Es considerarà que s'han assolit les competències i coneixements bàsics a aquesta prova si s'obté més d'un 6 de la nota sobre 10.

Percentatge de la qualificació final: 30% amb qualificació mínima 6

Recursos, bibliografia i documentació complementària

El material didàctic publicat a Campus Extens es considera un guió sobre els principals conceptes a discutir, no preten ésser una informació exhaustiva o suficient sobre els coneixements que abarca l'àrea dels Determinants Socials de la Salut. Els recursos de suport que es proposen poden ésser molt útils per clarificar i ampliar conceptes, especialment a l'hora d'aplicar-ho en situacions i contextos específics.

Bibliografia bàsica

El pensamiento enfermero /Suzanne Kérouac [et al.] Barcelona [etc.] :Masson,DL1996, reimp. 2007

Benach J, Muntaner C. Aprender a mirar la salud:cómo la desigualdad social daña nuestra salud. [Barcelona] :El Viejo Topo,2005

Sánchez Moreno, A. Concepto de salud y factores que la condicionan. Madrid: McGraw-Hill Interamericana 2000. Marmot M, Wilkinson RG. Los Determinantes Sociales de la Salud. Los Hechos Probados. Ministerio de Sanidad y Consumo de España: OMS Europa 2006.

Stuckler D, Basu S. El coste de las políticas de recorte. Por qué la austeridad mata.[Madrid]:Santillana, 2013.

Bibliografia complementària

Marmot M, Wilkinson RG. Social Determinants of Health. Oxford, New York: Oxford University Press 2008. Wilkinson R, Pickett K. Desigualdad. Un análisis de la (in)felicidad colectiva. Madrid: Turner Publicaciones 2009. Rodríguez M, Urbanos R. Desigualdades sociales en salud. Factores determinantes y elementos para la acción. Barcelona: Elsevier Masson 2008. Raphael D. Social Determinants of Health. Canadian Perspectives. Toronto: Canadian Scholars' Press Inc. 2004. Dignòstic de Salut de les Illes Balears. Conselleria de Salut i Consum: Direcció General de Salut Pública i Participació 2011.

Altres recursos

www.who.int/social_determinants

